

Bokstart Härnösand

Från projekt till etablerad verksamhet

Härnösands
kommun

Inledning

Att vi i Härnösand skulle ansöka om projektbidrag från Kulturrådet och bli ett Bokstartsbibliotek blev ett självklart val för oss. Under en period hade vi sett att uppslutningen på bibliotekets BVC-träffar var låg och att de aktiviteter vi arrangerade för små barn och deras vuxna, som babysång, rim- och ramslekar, inte var så välbesökta. Det stod klart att vi behövde göra ett omtag. Med gemensam kraft skulle vi tillsammans bli bättre!

Vi behövde klura ut någonting annat, någonting nytt för att bättre kunna nå ut till småbarnsföräldrar och andra vuxna i de yngsta barnens närhet. Om vi gjorde en nystart i samverkan med förskola och barnhälsovård skulle det få ännu större genomslagskraft.

Det första vi gjorde var att ansöka om att få starta ett Språknätverk. Ungefär samtidigt antogs en motion, "Alla barns bibliotek", av kommunfullmäktige. Beslutet var inte särskilt specificerat, mer än att barnen skulle få böcker och att det skulle genomföras på lämpligt sätt.

Det var inte heller några medel knutna till direktivet. Det föll sig naturligt att vi tog chansen att tillsammans med förskolan och barnhälsovården ansöka om att få delta i Bokstart när möjligheten gavs. Ansökan blev beviljad och vår Bokstartsresa påbörjades.

Susanne Hägglund

Bibliotekschef Härnösands bibliotek

Innehåll

Inledning	3
Vad är Bokstart?	5
Bokstart i Västernorrland	6
Regional överenskommelse	6
Bokstart Härnösand	7
Projektets genomförande	7
Första projektåret	8
Andra projektåret	9
Tredje projektåret	10
Uppföljning och utvärdering	11
Sex kvalitativa intervjuer	13
Bokstart fortsätter i Härnösand	16
Slutnoter	17
Mer läsning	17

Vad är Bokstart?

Kulturrådets satsning Bokstart syftar till att stimulera språkutveckling hos små barn, 0–3 år, och riktar sig till vårdnadshavare och vuxna i deras närhet. Genom att tidigt i barnets liv introducera kontakt med litteratur och skriftspråkliga aktiviteter (till exempel läsa, sjunga, leka, prata och ramsa) kan barns relation till, och utveckling av språket främjas. I korthet innebär Bokstart ett arbete med "family literacy", alltså läsfrämjande insatser riktade till hela familjen.

Kärnan i ett bokstartsprojekt är att via nyblivna föräldrar hitta vägar för att främja barnens relation till litteratur och språk. För de bokstartsprojekt som pågår i Sverige idag samverkar (oftast) aktörerna folk- och regionbibliotek, barnhälsovård och förskoleverksamhet. Det är således projekt som kräver och syftar till att främja samverkan mellan olika huvudmän, som har ett gemensamt uppdrag att arbeta med små barns språkutveckling.

2015 initierades Bokstart i Sverige av Kulturrådet. Tre pilotprojekt, som sedan blev fem, började dela ut bokgåvor till familjer i bostadsområden präglade av socioekonomiska utmaningar. Kulturrådet har under 2017–2020 uppdrag från regeringen att utvidga initiativet Bokstart till fler kommuner och regioner i landet samt koppla arbetet till förskolan (från 2018). Satsningen innebär möjligheter för kommuner och regioner att få ersättning för

projektverksamhet och språknätverk. Utöver detta bistår Kulturrådet med annat stöd, exempelvis genom informationsmaterial och en webbplats (bokstart.se). Numera pågår ett trettiotal satsningar i kommuner och regioner i Sverige där bibliotek, barnhälsovård, förskola och andra liknande verksamheter tillsammans arbetar för att förbättra små barns förutsättningar för att bli läsande och skrivande individer.¹

Fotograf: Susanne Kronholm

Bokstart i Västernorrland

År 2016–2018 var Västernorrland ett av de fem pilotprojekten som fick starta upp tillsammans med Jämtland Härjedalen. Syftet med dessa två projekt var att undersöka hur bokstartsmodellen skulle fungera i glesbygd, och i Västernorrlands fall för målgruppen asylsökande.

Det primära syftet med Bokstart i Västernorrland var att informera och uppmuntra asylsökande småbarnsföräldrar i deras roll när det gäller att samspeka med de små barnen och stötta barnens språkutveckling med stöd av svenska bilderböcker. Indirekt skulle föräldern också få språkträning på ett lekfullt sätt.

Att sprida kunskap om biblioteket som en bra mötesplats och om möjligheten att låna böcker var också ett syfte. 2017 utökades målgruppen till nyanlända, det vill säga småbarnsföräldrar med tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd, som nyligen kommit till Sverige.

Det sekundära syftet i projektet var att implementera Bokstart i de sju kommunerna i Västernorrland, både inom bibliotek, BVC (barnvårdcentral) och sedan 2017 inom förskolan. Avsikten var att visa på olika sätt att genomföra Bokstart, möjliggöra möten och stärka samverkan mellan de olika verksamheterna.²

Regional överenskommelse

2021 undertecknade verksamhetschefen för Kultur/bildning och verksamhetschefen för vårdval i Västernorrland en överenskommelse om Bokstart mellan Barnhälsovården och Regionbiblioteket. Syftet med

den överenskommelsen är att säkerställa en hållbar struktur och ett långsiktigt arbete kring de yngsta barnens språk- och läsutveckling i Region Västernorrland. Denna överenskommelse ska utgöra en grund och ett stöd för det gemensamma arbetet på regional nivå, i syfte att bidra till jämlika förutsättningar till språk och läsning.

Målsättningen är att denna överenskommelse ska leda till att lokala överenskommelser utarbetas i samtliga kommuner som arbetar med Bokstart inom regionen. De lokala överenskommelserna ska tydliggöra ansvars- och rollfördelning mellan berörda parter i kommunerna.

Bokstart Härnösand

Projektets genomförande

2019 startade Bokstart Härnösand och en projektledare anställdes. Genom sitt tidigare arbete med Bokstart i Västernorrland och arbete på Härnösands familjecentral blev projektledaren in med god kunskap och ett stort nätverk inom barnhälsovård och förskola. Detta tillsammans med det inrättade språknätverket och Härnösands deltagande i Idélabbet bidrog till att förberedelsefasen blev relativt kort innan det praktiska arbetet startade.

En styrgrupp hade redan skapats när ansökan om bidrag till Bokstart skickades in till Kulturrådet. Styrgruppen bestod av bibliotekschefen, verksamhetschefen för förskola och en samordnande barnhälsovårdssjuksköterska. Ur det stora språknätverket skapades en mindre arbetsgrupp, den omvandlades sedan till en referensgrupp i Bokstartprojektet.

Man kan säga att språknätverket lade grunden för den strukturella samverkan för arbetet med Bokstart.

Den operativa samverkan har skett främst via projektledaren, arbetsgruppen på biblioteket och de samverkande aktörerna. Det har fungerat mycket bra, framgångsfaktorer är ett omfattande arbete med att kommunicera ut information till berörda och att det funnits en samordnande funktion som håller ihop arbetet. Även medverkan i Idélabbet anges som en främjande faktor till en god samverkan, då deltagarna från förskola och bibliotek fick arbeta nära varandra och på så sätt lärde känna varandra och respektive verksamheter.

Vid sidan av att bygga upp strukturer och ett praktiskt fungerande samarbete, arbetades det fram ett material som skulle tryckas upp. Med hjälp av kommunens

kommunikationsavdelning växte en egen logga för Bokstart Härnösand fram, den glada bokstartsbävren. En informationsfolder med plats för kontaktuppgifter från föräldrar som vill delta i projektet, helt enligt GDPR, skapades med inspiration och tips från Bokstart Gotland. Vidare utformades två affischer, en som delas ut till föräldrarna vid 6-månadersbesöket - "Bokstartarnas favoritramsor" - och en för att skapa igenkänning för familjerna - "Vi är med i Bokstart" - som sattes upp på bibliotek, barnvårdscentraler, förskolor och öppna förskolan.

Bokstart Härnösand har vid sidan av det egna materialet beställt och erhållit det fina materialet som Kulturrådet arbetat fram. Det har uppskattats av alla som arbetar med Bokstart. Det stora B:et har också integrerats i det egenproducerade materialet allt för att skapa igenkänning.

Första projektåret

Under första året av Bokstart Härnösand startade ett nära samarbete med barnhälsovården. Under barnets 4-månaderskontroll informerades vårdnadshavarna om Bokstart och fick fylla i ett formulär om att få hembesök av bokstartsbibliotekarierna när barnet är 6-månader. El-cyklar köptes in för att arbetet i centralorten skulle ske på ett miljövänligt sätt, till landsbygdens hembesök användes Bokbilen. I de fall föräldrarna

inte ville ha hembesök erbjöds bokstartsträffar på biblioteket eller barnavårdscentraler.

Barnhälsovårdssjuksköterskorna bjöds in till träffar där de bland annat fick tips om hur de kunde läsa "Knacka på"-boken för 8-månaders bebisar och deras föräldrar.

Under första året på börjades också arbetet med att involvera förskolorna i Bokstart. Förskole- och bibliotekspersonal, elevhälsoteam

och barnhälsovården deltog i en utbildningsdag om flerspråkighet med Eva-Kristina Salameh.

Styrgrupp och referensgrupp träffades och planerade det praktiska och strategiska arbetet.

Bokstart Härnösand uppmärksammades också i SVT då de följde med bokstartsbibliotekarierna på ett hembesök.

Andra projektåret

Under andra året fortsatte det strategiska arbetet med utvecklingen av Bokstartsmodellen, tillsammans med förskola och barnhälsovård. Det lades stor vikt vid samarbetet med förskolorna och med att starta upp bokstartandet hos dem i samband med inskolning. Samarbetet gäller både mellan de kommunala- och med de fristående förskolorna. Samarbete med kommunens öppna förskola påbörjades också.

Samtidigt som det strategiska arbetet har pågått har det praktiska bokstartandet fortgått. Covid-pandemin påverkade naturligtvis arbetet, men inget stoppades helt. Alla var flexibla och det ställdes om till digitala möten, vi flyttade fram datum för den planerade fortbildningsdagen och biblioteket spelade in en informations- och inspirationsfilm till förskolorna istället för fysiska träffar.

Hembesöken från Biblioteket vid barnens 6-månadersålder ersattes med hemleverans av

en bokstartskasse innehållande information och böcker till familjernas ytterdörrar. Det viktiga personliga mötet uteblev och som en kompensation för detta spelades två sagostunder in, de filmerna levererades via vykort med QR-koder till familjerna som på så vis fick möjlighet att ta del av en sagostund.

Barnhälsovården avbröt hembesök och gruppträffar, men föräldrarna var fortsatt välkomna till BVC. De berättade om Bokstart och delade ut information vid 4-månaderbesöket och Bokstartade vid 8 månader, det vill säga prata om språkutveckling och läsning och läsa "Knacka på"-boken för barn och föräldrar.

Förskolorna kom in i arbetet med Bokstart hösten 2020. Vid barns inskolning berättade de om språk- och läsutveckling, delade ut en barnbok lämplig för åldern och faktablad om barns språkutveckling vid 18 månader. Pandemin påverkade naturligtvis deras inskolningar och

möjligheten till att bokstarta. Några förskolor löste det genom att dela ut inskolningsboken och samtala per telefon med föräldrarna, några hade fysiska samtal ändå och vissa delade ut boken tillsammans med faktabladet utan samtal.

Samarbetet kring Bokstartsbibliotek (kapprumsbibliotek) på sex pilotförskolor påbörjades också under andra året. Förskolorna fick fina bokhyllor och ett urval av barnböcker för de yngsta att låna ut till familjerna.

På grund av restriktionerna tvingades Öppna förskolan stänga och då fick Pop-up-bokstartandet från biblioteket där pausas. Ett "Ap-kalas" som planerats för de allra yngsta på biblioteket sköts på framtiden liksom kvällen med Läspepp av Johan Anderblad som flyttades till 2021.

Under andra projektåret uppmärksammades Härnösands bokstartarbete av SR P1 Kultur, de följde med biblioteket på ett hembesök.

Tredje projektåret

Härnösands bokstartsmodell har vuxit sig starkare, och både samverkan och samarbetsmodellen har förankrats i de olika verksamheterna, detta trots att Covid-pandemin har påverkat arbetet. Men precis som under år 2020 har inte arbetet stoppats utan förändrats utefter de olika restriktioner som rått. Vi fortsatte arbeta med digitala möten och även detta år var det endast det praktiska samarbetet med kommunens öppna förskola som var helt vilande.

Under pandemin uppmärksammades vi på hur viktig vår digitala

information är så vi uppdaterade bibliotekets webbsida med information om Bokstart och en egen film med lästips för föräldrar.

Arbetet med Bokstartsbiblioteken intensifierades och alla förskolor, både kommunala och fristående liksom Öppna förskolan får nu hyllor med böcker att låna ut till familjerna i anslutning till att de hämtar sina barn från förskolan.

Hösten 2021 kunde fortbildningskvällen med Johan Anderblads läspepp äntligen genomföras på biblioteket.

Inbjudna var föräldrar, förskolepedagoger, biblioteks- och barnhälsovårdspersonal liksom övriga intresserade i språknätverket.

I slutet av november hade restriktionerna lättat en del och vi kunde bjuda in de första bokstartsbarnen i projektet till en treårsträff på Härnösands bibliotek. Det blev en glad tillställning med sång, musik och sagoberättande som även teckentolkades. Högtidlig utlämning av 3-årsboken, fika och ballonger.

Uppföljning och utvärdering

Bokgävoprogrammen är verkningsfulla och gör skillnad. Det konstateras i kunskapsöversikten *Bokstart i världen* som belyser internationell forskning, kunskap och metoder för Bokstart och liknande bokgävoprogram.

”Bokgävoprogram var särskilt effektiva när de inkluderade flera personliga kontakter med vårdnadshavare, informations-sessioner och instruktioner av bokläsning.”³ Regelbundna kontakter med familjerna i samband med bokgåvan är enligt denna studie en förutsättning för ett effektivt bokgävoprogram.

Den forskning som finns i värden och nationellt stärker Härnösandsmodellen av Bokstart. Vi har genom samarbete mellan bibliotek, barnhälsovård och förskola möjliggjort regelbundna kontakter med familjerna i samband med bokgåvorna. Familjerna får möta bokstartande barnhälsovårdssjuksköterskor, bibliotekarier och förskolepedagoger vid fem tillfällen under barnens första tre år. (Det kan bli fler tillfällen om det är en förälder som besöker Öppna förskolan exempelvis).

När det gäller uppföljning av projektet har det gjorts fortlöpande i samband med redovisningarna till Kulturrådet, men även i två enkla enkäter. Den ena till familjer som deltagit i projektet och den andra till förskolorna.

Föräldraenkäten skickades till de familjer som projektet mötte första året (2019), enkäten skickades ut i maj/juni 2020. Frågorna till föräldrarna ställdes via en mobilenkät. Det viktigaste vi kunde utläsa ur svaren var, som väntat, att många av de tillfrågade var medvetna av nyttan med högläsning för barn. De uppskattade ändå projektet och uppgav att det var värdefullt att få informationen, några lyfte också att det var nytt för

dem att de kunde börja så tidigt. En väldigt hög procent uppgav att de använde böckerna. På frågan om de uppskattade det skriftliga materialet mer än samtalet var det endast 4 av 52 som svarade ja. De som uppskattade samtalet tyckte det skriftliga materialet var ett bra komplement.

”Resultaten visar att barn vars föräldrar är involverade i språkliga aktiviteter, högläsning till exempel, uppvisar bättre resultat än barns var föräldrar inte är det.”⁴ Regelbunden läsning och barnens språkutveckling är relaterade till varandra och beskrivs som en snöbollseffekt av flera forskare.

När vi skickade ut enkätfrågorna till förskolorna var vi mest intresserade av att se om Bokstart hade fungerat som vi hoppats på och om pedagogerna upplevde att det blivit ett tidskrävande extrajobb för dem i deras verksamheter. Enkäten skickades ut i december 2020, då hade förskolorna börjat arbeta med Bokstart sedan inskolningen under hösten samma år. Någon förskola började redan innan sommaren. Vi fick svar av 24 pedagoger som arbetar vid elva kommunala förskolor, sju fristående förskolor, en pedagog från pedagogiska omsorgen samt en pedagog som inte ville berätta var hen arbetade. Sammanlagt hade dessa inskolat 151 barn.

Ett resultat som blev tydligt var att kunskapen om Bokstart vid inskolning var bristfällig på några förskolor, trots våra informationsinsatser. Vi insåg att vi måste jobba ännu mer med detta, för att få en likvärdighet för familjer som skolar in sina barn

i Härnösands förskoleverksamhet. Men en viktig information vi kunde utläsa var också att ytterst få, 2 av 24 hade upplevt att det förorsakade dem merarbete att bokstarta. De flesta pedagogerna menade att det redan ingick i deras arbetsuppgifter att tala om språk- och läsutveckling med föräldrarna. Några skrev att det märktes att familjerna läst inskolningsboken hemma, då barnet visade på igenkänning på förskolan.

När det gäller barnhälsovårdens arbete med Bokstart var det enklare att följa upp på grund av att de inte är så många sköterskor i förhållande till antalet förskolepedagoger i kommunen. Vid våra fysiska och digitala träffar (under pandemin) med barnhälsovårdssjuksköterskorna har vi fått snabb återkoppling på hur bokstartandet går. Sköterskorna är positiva och menar att Bokstart har gett dem väldigt bra redskap när de talar med föräldrarna om språk- och läsutveckling. De känner inte att det förorsakat dem extra arbete.

På biblioteket har arbetsgruppen för Bokstart träffats regelbundet varannan vecka och stämt av hur arbetet fortlöper, framförallt för bokstartarna, men även allt annat praktiskt. Båda barnbibliotekarierna upplever hembesöken hos familjerna som väldigt värdefulla och att de gör nytta, även om det är ett tidskrävande arbete som gör att annat arbete måste prioriteras bort ibland. Ett sätt att spara tid är att planerar in flera besök i nära anslutning till varandra om det finns andra bebisar runt samma ålder boende i närheten.

Sex kvalitativa intervjuer

Intervjuerna gjordes i februari 2022. Informanter var en rektor i kommunal förskola, två bokstartande bibliotekarier, en barnhälsovårdssjuksköterska, en rektor/förskollärare i en fristående förskola och en förskollärare i kommunal förskola.

Här följer en sammanställning av svaren utifrån de frågeställningar som låg till grund för intervjuerna.

KÄNSLAN AV KONTAKT med de samverkande verksamheterna varierar stort beroende på vem som svarade på frågan. Pedagogerna upplever sig inte haft någon kontakt alls eller mycket liten kontakt och hänvisar till Covid-pandemin som pågått. Inom bibliotek och barnhälsovård nämns att kontakten med de närmaste kollegorna har varit god. Rektorn som varit med sedan projektstarten menar att det är mindre kontakt nu efter projekttiden, men att det samtidigt är lätt att höra av sig om det är någon fundering eftersom det finns en väl etablerad kontakt inom Bokstart. De bokstartande bibliotekarierna har som förväntat mest kontakt med både förskolor och barnhälsovård, men även med andra yrkesgrupper som är med i språknätverket. De lyfter också kontakten med övriga bibliotek i länet samt Regionbiblioteket. Planen är att de etablerade kontakterna ska fortlöpa.

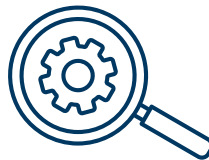

NÄR DET GÄLLER SAMARBETET mellan bibliotek, förskola och barnhälsovård blir det tydligt att samarbetet är svårare med en sådan stor organisation som förskolan. För biblioteket har det varit svårt att nå ut till alla pedagoger som arbetar med de yngsta barnen. Men i stort sett upplever sig bibliotekarierna vara nöjda med samarbetet. En av de intervjuade pedagogerna menar att det inte varit något direkt samarbete, de har fått böcker och material från biblioteket, det är allt. Den andra pedagogen menar att de endast

samarbetat med biblioteket och det har varit bra, de har inte haft något annat behov.

Barnhälsovården är däremot en mindre organisation med tre barnavårdscentraler där det arbetar sammanlagt sex barnavårdssjuksköterskor. Ett nära samarbete har vuxit fram mellan dem och biblioteket.

Den intervjuade rektor som är med i referensgruppen framhåller att samarbetet med Barnhälsovården har varit jätte viktigt. Speciellt under pandemin eftersom pedagogerna inte har haft samtal med föräldrarna på planerat sätt då. Men familjerna har fått inskolningsböckerna samt materialet och många familjer känner till Bokstart, eftersom barnhälsovården har gjort ett jättejobb! De lägger grunden, och sedan har biblioteket varit viktigt som bokstartat vid barnens 6-månadersålder. Det fungerar bra med att det finns Bokstartsansvariga ute på förskolorna.

HUR SKULLE SAMARBETET KUNNA UTVECKLAS OCH FÖRBÄTTRAS

var en frågeställning vi pratade kring. Från bibliotekets sida fanns en fundering om det skulle vara önskvärt för barnhälsovården och förskolorna att vara mer delaktiga i vilka bokinköp som görs till Bokstart. Men tidigare erfarenhet säger att det inte finns så stort intresse i att delta, samarbetsparterna verkar lita på bibliotekariernas kunskap i detta. Att biblioteket skulle besöka förskolornas arbetsplatsträffar var inplanerat i projektet men tyvärr satte pandemin käppar i hjulet, men det är något som kan återupptas och tros påverka samarbetet positivt.

Att hålla Bokstart levande, att bli påmind, att skicka ut och få information, och att referensgruppsträffar och barnhälsovårdens träffar kommer att fortsätta är något som alla framhåller.

Ett praktiskt samarbete mellan öppna förskolan och biblioteket är något som lades på is på grund av pandemin, men som hoppas kunna återupptas när det blir normala tider igen.

När Bokstart var ett projekt var det naturligt att biblioteket var spindeln i nätet och var de som tog kontakt med de övriga verksamheterna. Det finns en förhoppning om att det skall komma mer initiativ från förskole- och barnhälsovårdshåll nu när Bokstart är integrerat i respektive verksamhet.

ALLA SOM INTERVJUATS UPPGER ATT DE PÅVERKATS I SITT ARBETE AV BOKSTARTSPROJEKTET, men naturligtvis i högre eller lägre grad beroende på arbetsplats och arbetsuppgift. Pedagogerna menar att projektet påverkat dem positivt.

— Det är vårt jobb! Säger den ena pedagogen, men påpekar att pandemin påverkat deras möjlighet att sitta ned och samtala med föräldrarna, samtal har fått tagits i hallen. Barnhälsovårdssjuksköterskan uppger sig också påverkat positivt, — Det ingår i vårt jobb, vi får bara mer att ge.

För bibliotekarierna har arbetet dock blivit väldigt förändrat, de menar att en stor del av jobbet ägnas till Bokstart nu och det har varit nytt att arbeta med så små barn och deras föräldrar. Men det har varit nytt och roligt! Bokstartarbetet har vuxit fram från osäkerhet till erfarenhet.

— Det är som om Bokstart nästan alltid funnits, jag tycker att uppdraget är väldigt värdefullt. Jag känner mig nästan som en läsmissionär när jag är ute på Bokstartsbesöken!

— Det har varit jättebra för mig, jag känner att jag har varit inne i projektet på ett helt annat sätt än mina kollegor, säger den intervjuade rektorn. Att vi åkte ner till Stockholm i Idé-labbet stärkte samhörigheten och det gör att det är lättare att ta kontakt med varandra.

— Jag kände att det var lite trögt ifrån början att få med mina kollegor och att få dem att förstå vad det handlade om, att Bokstart låg så nära det vi redan jobbade med, som läslyftet exempelvis. Men det satte sig ju bra till slut. Det var bra att projektledaren och bibliotekschefen kom på Rektorens nätverksträffar och informerade om Bokstart. Nu känns det som att det fungerar på alla förskolor. Nu har ju även alla förskolor nappat på det här med Bokstartsbibliotek (kapprumsbibliotek), det var ju inte alla som var med på det ifrån början. Men nu har all förstått meningen med detta.

— Nu ser man också vad viktigt det är att man kan "permanent" det, efter att det har varit ett projekt, så att det inte tar slut när folk är "med på tåget".

När det gäller **SIN ROLL I UPPDRAGET** att arbete för små barns språkutveckling och detta i relation till de andra yrkeskategoriernas uppdrag märktes det tydligt att alla informanterna var medvetna om sin egen roll utifrån deras styrdokument, och att de tillsammans kunde stötta föräldrarna utifrån sina respektive

arbeten. Pedagogerna som arbetar med barnen hela dagarna har också en viktig roll att stötta barnen direkt i sina verksamheter, det gör det med rim och ramsor, pratar och högläser med mera.

Pedagogerna i intervjun menar dock att de inte börjat högläsa mer i förskolorna, de har alltid läst mycket.

Samtliga informanter kunde också se att Bokstart var ett stöd i deras arbete.

ATT MEDVERKA I BOKSTARTSPROJEKTET HAR STÄRKT DELTAGARNA I SINA YRKESROLLER.

—Det har varit bra utbildningsdagar, att bli påmind och peppad. Det har känts roligt att erbjuda och poängtera för föräldrarna vad barnen tar till sig många ord och så vidare.

För bibliotekarierna har det varit helt nytt att arbeta för så små barn och det har inneburit nya kunskaper teoretiskt. För barnhälsovården har själva materialet varit en styrka och gjorde det lättare att få kontakt med barnen och förmedla nyttan med böcker, även för riktigt små bebisar, till föräldrarna.

DEN ÖVERVÄGANDE DELEN AV FÖRÄLDRARNA UPPLEVS SOM POSITIVA TILL BOKSTART!

— Så topenidé och jag är så imponerad av att denna verksamhet finns, säger en förälder vi besökte i december.

Det är dock svårt att veta exakt hur föräldrarna påverkats och uppfattat Bokstartsamtalet. Några ler och härmar direkt och på en rak

fråga säger de att de tagit till sig av budskapet. Samtalen med föräldrarna har i hög grad påverkats av Covid-pandemin. Endast barnhälsovården har fortsatt att sitta ned och samtala med föräldrarna, vid 4 månader och vid 8 månader. När bibliotekarierna lämnat kassen utanför hemmen hos familjerna har det ibland blivit ett bra kortare samtal. För familjerna med ett annat hemspråk än svenska har det riktiga hembesöket saknats extra mycket av bokstartarna, dessa brukar upplevas som väldigt givande.

För bibliotekarierna som började med hembesök 2019 var det helt nytt och kändes naturligtvis lite nervöst och spännande från början, men efter ett tag blev det en vana och bokstartarna började upptäcka ganska snabbt om det var en familj som behövde extra mycket information om språk- och läsutveckling eller om det är en familj som redan har kunskapen och det räcker med en liten påminnelse och inspiration.

När det gäller frågan om vad som behövs för att samarbetet kring **BOKSTART OCH SMÅ BARN SPRÅK- OCH LÄSUTVECKLING SKALL HÅLLA ÖVER TID** lyfter informanterna två viktiga synpunkter. Den ena är att samarbetet skall vara förankrat hos chefer och politiker, att det skrivs någon form av överenskommelse. Den andra är att det behövs engagerade människor som förstår vikten av det hela.

Som en **FRAMGÅNGSAKTÖR TILL ATT SAMARBETET** kom igång och påbörjades 2019 lyfter man att språknätverket som byggdes upp

under 2018 var viktigt. Ur detta växte en arbetsgrupp fram som senare utformades till en referensgrupp för Bokstart. I den ingick från start en rektor för förskola, en pedagog, en barnhälsovårdssjuksköterska, två bibliotekariéer och projektledaren för Bokstart. Under projekttiden har referensgruppen utökats med ytterligare två rektorer från fristående förskolor, en pedagog från öppna förskolan, kommunens språk-, läs-, och skrivutvecklare samt en bibliotekspedagog och en biblioteksassistent.

Att Härnösands kommun fick möjlighet att delta i Idé-labbet, Kulturrådets satsning som var ett konkret stöd till bibliotek, förskola och barnhälsovård lyfts också som en framgångsfaktor. Här fick de

deltagande teamen pröva metoder och undersöka vad föräldrar till små barn tycker om de tjänster som erbjuds och vilka behov som finns. För Härnösands del slutade Idé-labbet med att förskolorna bjöds in och via idé-väggar fick påverka hur förskolans roll skulle kunna se ut i Bokstart Härnösand.

Att förskolorna arbetar med läslyftet togs även upp som en framgångsfaktor när det gällde att introducera Bokstart hos dem eftersom det läsfrämjande arbetet redan var prioriterat.

Alla intervjuer avslutade med frågan, **TROR DU ATT ARBETET**

MED BOKSTART KOMMER ATT MÄRKAS PÅ BARNEN SOM BÖRJAR I FÖRSKOLEKLASS FRAMGENT?

Det ord som fanns med i alla svar var *hoppas!* Man lyfter att det är svårt att avläsa resultatet. En informant vågade sig på att säga att hon tror att det kommer att märkas, att det kommer stärka elevernas språk och betyg i skolan. Men man lyfter att mycket är upp till föräldrarna och de vuxna runt barnen, hur de tar till sig informationen. Men att de får samma information från fler håll under barnens tre första år bör göra att barnen får bättre ordkunskap och läsförmåga.

— När jag tänker på det så känns det här uppdraget otroligt stort och värdefullt avslutar den ena bibliotekarien!

Bokstart fortsätter i Härnösand

”Långsiktig och strukturellt uppbyggd samverkan som är personoberoende byggs såväl uppifrån och ned i organisationen som nerifrån och upp.”⁵

Vad gäller arbetets fortsättning så har Härnösand från början haft ambitionen att Bokstart ska bli en ordinarie verksamhet. Styr- och referensgrupp har arbetat fram en överenskommelse om Bokstart i etablerad verksamhet från 2022. Överenskommelsen har presenterats för och undertecknats av kommunchefen, chefen för skolförvaltningen, verksamhetscheferna för respektive barnvårdscentraler samt ansvarig för respektive fristående förskola. En bra grund för att Bokstart ska leva vidare i Härnösands kommun!

Slutnoter

- 1 Bokstart i världen, s 5. Statens kulturråd 2020, 978-91-87583-55-1, www.kulturradet.se/publikationer/bokstart-i-varlden
- 2 Man får nästan svindel – Bokstart Jämtland Härjedalen och Västernorrland ISBN 978-91-519-1689-7, www.rvn.se/sv/v1/Arkiv/Nyhetsarkiv/man-far-nastan-svindeln-bokstart-i-vasternorrland-och-jamtland-harjedalen
- 3 Bokstart i världen, s 27 (Bondt, Willeberg & Bus 2020:367, Governos översättning.Statens kulturråd 202, 978-91-87583-55-1. www.kulturradet.se/publikationer/bokstart-i-varlden
- 4 Bokstart i världen, s 25 (Berg, 2015; Bondt, Willberg & Bus, 2020). Statens kulturråd 2020, 978-91-87583-55-15
- 5 Bokstart i världen, s 32 (Danermark m.fl. 2010). Statens kulturråd 202, 978-91-87583-55-1 www.kulturradet.se/publikationer/bokstart-i-varlden

Vill du läsa mer om Bokstart och andra satsningar på små barns språk- och läsutveckling:

Att nå varenda unge – Bokstart Blekinge och Kronoberg,

www.biblioteksutveckling.se/sprakstegen/aktuellt-sprakstegen/aktuellt-sprakstegen/2022-01-14-ny-publication-om-sprakstegen.html

Sluta gissa börja fråga – om Idé-labbet, Statens kulturråd 2020, ISBN 978-91-87583-45-2

www.bokstart.se/lara/verktygslada/sluta-gissa-borja-fraga/

Bokstart Sverige, Statens kulturråd 2020, 978-91-87583-52-0

www.bokstart.se/ombokstart/bokstart-i-sverige/rapport-bokstart-i-sverige

Bokstart Gotland

www.bokstart.se/ombokstart/bokstart-i-sverige/ny-rapport-fran-bokstart-gotland-om-samverkan-for-sma-barns-sprakutveckling

Språkstart Halland

www.regionhalland.se/kultur/kulturbarnunga/sprakstart

Härnösands
kommun

**Vill du veta mer om
Bokstartsprojektet?**

KONTAKT

Härnösands bibliotek

Telefon: 0611-865 30

E-post: bibliotek@harnosand.se

bibliotek.harnosand.se